

DZIEŃ EDUKACJI NARODOWEJ

14 października przypada Dzień Edukacji Narodowej - święto nauczycieli, wychowawców, pedagogów. Obchodzony jest w rocznicę powstania w 1773 r. Komisji Edukacji Narodowej - pierwszego w Europie ministerstwa oświaty - która zajęła się reformowaniem szkolnictwa w Polsce.

1773r.

14

Październik

Przenieśmy się zatem do 1773 roku i poznajmy historię powstania Dnia Edukacji Narodowej

Kiedy w 1764 r. stolnik litewski Stanisław Antoni Poniatowski wstępował pod imionami Stanisława Augusta na tron monarszy państwa polsko-litewskiego, szlachcic pragnący zapewnić synom wychowanie umożliwiające czynny udział w życiu politycznym Rzeczypospolitej miał do wyboru umieszczenie potomków albo w jednym z sieci równomiernie rozmieszczonych w całym kraju kolegiów prowadzonych przez zakon Jezuitów albo w jednej z mniej licznych szkół prowadzonych przez zakon Pijarów, z warszawskim Collegium Nobilium na czele. Wkrótce nowy król, realizując postulat pojawiający się wielokrotnie w paktach konwentach poprzedników, założył w Warszawie Szkołę Rycerską, kształcąca oficerów dla wojsk koronnych i litewskich.

Stanisław August Poniatowski

Szkoła Rycerska w
Warszawie

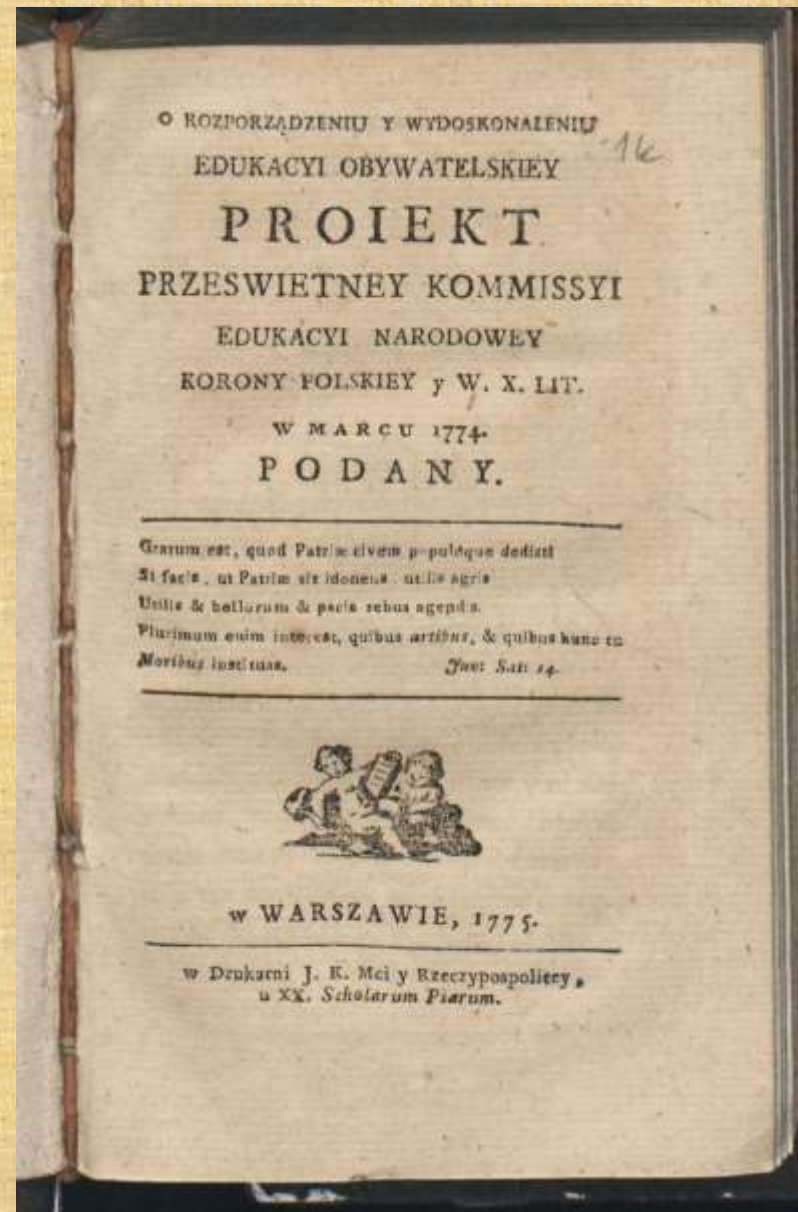

System oświaty w Rzeczypospolitej wydawał się być oparty na solidnych podstawach. Jednak 21 lipca 1773 r. papież Klemens XIV rozwiązał zakon jezuitów, który prowadził aż 66 z 85 działających w ówczesnej Polsce szkół niższego i średniego szczebla. Krajowi groziła więc całkiem realnie edukacyjna katastrofa, bo nawet zakładając, że pozostałe szkoły – głównie pijarskie – po reformach Stanisława Konarskiego stały na bardzo wysokim poziomie, było ich po prostu za mało. Potrzebny był eksperyment.

Papież Klemens XIV

- 14 października 1773 r. sejm powołał do życia **Komisję Edukacji Narodowej** w składzie czterech senatorów i czterech członków izby poselskiej. Przed tą całkowicie nową instytucją postawiono zadanie odbudowy systemu oświaty w Rzeczypospolitej.
- W pierwszej kolejności zadbano o finansowe podstawy funkcjonowania szkół. Przeznaczono na ten cel dobra pozostałe po kasacie Jezuitów i chociaż przy okazji ich nadawania nowym właścicielom popełniono mnóstwo nadużyć, przyjęte rozwiązanie okazało się skuteczne. Obdarowani dobrami pojezuickimi byli zobowiązani do odprowadzania pewnej części dochodów z tych dóbr na fundusz komisji.

- Pierwszy raz w dziejach nie tylko Rzeczypospolitej, lecz również całej Europy, stworzono jednolity system kształcenia na trzech poziomach.
- Na poziomie podstawowym funkcjonowały szkoły parafialne, na średnim szkoły wojewódzkie, natomiast poziom wyższy reprezentowały uniwersytety w Krakowie i w Wilnie.
- Opracowano regulaminy szkolne, zajęto się przygotowaniem nowych programów nauczania i podręczników. KEN udało się stworzyć jednolity system szkolnictwa, zreformować uniwersytety i opracować zbiór przepisów szkolnych.
- Komisja zajęła się domowym kształceniem dziewcząt, a także zainicjowała powstanie sieci szkół parafialnych dla chłopów.

**U K Ł Ą D
GRAMMATYKI**
D L Ą
SZKÓŁ NARODOWYCH
z Dzieła już skończonego
W Y C I Ą G N I O N Y.

Za pozwoleniem Związku Edukacyjnemu.

W WARSZAWIE 1785.

W Drukarni MICHAŁA GRÖLLA, Księgarz Nadwot-
nego J. K. Mei.

ELEMENTARZ
DLA SZKÓŁ PARAFIALNYCH
NARODOWYCH,
ZAWIERAJĄCY
I. NAUKĘ PISANIA I CZYTANIA.
II. KATECHIZM.
III. NAUKĘ OBYCZAJOWĄ.
IV. NAUKĘ RACHUNKÓW.

Pierwszy raz wydany.

Bez oprawy gr: 27.

W KRAKOWIE 1785.

W Drukarni Szkoły Głównej Koronny.

F I Z Y K A
D L Ą
SZKÓŁ NARODOWYCH
C Z Ę Ś Ć I
M E C H A N I K A

Pierwszy raz wydany

Oprawa - - - - Zł. 4.

W KRAKOWIE Roku 1792.

W Drukarni Szkoły Głównej Koronny.

ELEMENTARZ
DLA SZKÓŁ PARAFIALNYCH
NARODOWYCH,
ZAWIERAJĄCY
I. NAUKĘ PISANIA I CZYTANIA.
II. KATECHIZM.
III. NAUKĘ OBYCZAJOWĄ.
IV. NAUKĘ RACHUNKÓW.

Pierwszy raz wydany.

Bez oprawy gr: 27.

W KRAKOWIE 1785.

W Drukarni Szkoły Głównej Koronny.

KEN powołała **Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych**, które zreformowało programy i metody nauczania, wydało nowoczesne podręczniki. Kształcenie miało dawać praktyczne umiejętności, dlatego **ograniczono nauczanie łaciny, a wprowadzono przedmioty przyrodnicze, fizykę, historię, geografę**, a także elementy nauk rolniczych i medycznych. Co ciekawe **we wszystkich szkołach wykładano w języku polskim**. Dzięki temu wychowano nowe pokolenie Polaków świadomych swojej tożsamości mimo pogarszającej się sytuacji politycznej i ekspansji zaborców.

Kadra nauczycielska jeszcze przez lata kontynuowała tajne nauczanie w duchu dorobku Komisji. Z podręczników wydawanych przez Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych korzystali jeszcze nawet Mickiewicz i Prus.

Ignacy Potocki,
prezes TdKE

Ks. Grzegorz Piramowicz,
sekretarz TdKE oraz autor
Elementarza dla szkół
parafialnych narodowych

Działalność KEN została uznana za jedno z największych osiągnięć kulturalnych Polski w czasach oświecenia, a jej patriotyczno-obywatelskie wychowanie dało pozytywne efekty zwłaszcza w dobie zaborów. Trudno nawet przewidzieć, jak przetrwałaby polszczyzna, gdyby w 1773 roku nie zaczęto powszechnie uczyć jej w szkołach.

KEN stworzyła program powszechnego nauczania tak rewolucyjny, że stał się podstawą podobnych systemów w całej Europie.

WRÓĆMY DO WSPÓŁCZESNOŚCI...

- **Dzień Edukacji Narodowej** – polskie święto oświaty i szkolnictwa wyższego ustanowione 27 kwietnia 1972 roku, określone ustawą – Karta praw i obowiązków nauczyciela jako Dzień Nauczyciela. Od 1982 roku na mocy ustawy Karta Nauczyciela obchodzone jako Dzień Edukacji Narodowej.
- Dzień Edukacji Narodowej jest uroczystie obchodzony w instytucjach związanych z oświatą Minister Edukacji Narodowej wręcza nauczycielom złote, srebrne, brązowe Krzyże Zasługi, medale Komisji Edukacji Narodowej oraz nagrody Ministra Edukacji Narodowej za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze. Odznaczenia i wyróżnienia dla nauczycieli wręczane są przez kuratorów oświaty, władze samorządowe oraz dyrektorów szkół na uroczystych galach.

Dzień Nauczyciela obchodzi większość państw na świecie m.in.:

- Chiny – 10 września,
- Czechy, Słowacja – 28 marca
- Hiszpania – 27 listopada,
- Indie – 5 września
- Meksyk – 15 maja

W jednych państwach ma on charakter oficjalny, w innych zwyczajowy. Dzień ten, podobnie jak w Polsce, związany jest z lokalnymi wydarzeniami.

Dzień Nauczyciela w szkole w Singapurze

Spotkanie prezydenta USA Obamy z nauczycielami z okazji Dnia Nauczyciela, 2 maja 2011 roku

